

संस्कृत खण्डं

वंदना

01. येन विचित्रितं पुष्पं चन्द्रमाः शीतलीकृतः ।
सर्वसहा कृता पृथ्वी तस्मै विश्वात्मने नमः ॥
02. सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग्भवेत् ॥
अर्थात्
01. जिसने फूलों को रंग-बिरंगा बनाया, चाँद में शीतलता लाई, धरती को सबकुछ सहनेवाली बनाया, उस विश्वात्मा को (मेरा) प्रणाम ।
02. सब लोग सुखी होवें, सब लोग रोगों से मुक्त होवें, सब लोग अच्छाइयों को देखें, कोई भी दुःखी न हो ।

यश देवांगिन
कक्षा 6वीं 'अ'
Adm. No. – DPS-JC/141

सुभाषितानि

01. ताराणां भूषणं चन्द्रः नारीणां भूषणं पतिः ।
पृथिव्यां भूषणं राजा विद्या सर्वस्य भूषणम् ॥
02. वरं पर्वतदुर्गेषु भ्रान्तं वनचरः सह ।
न मूर्खैर्जनसम्पर्कः सुरेन्द्रभवनेष्वपि ॥
03. अक्रोधेन जयेत् क्रोधं असाधुं साधुना जयेत् ।
जयेत् कदर्यं दानेन जयेत् सत्येन चानृतम् ॥
04. केयूरानविभूषयन्ति पुरुषं हारा न चन्द्रोज्ज्वला
न स्नानं न विलेपनं न कुसुमं नालङ्कृता मूर्धजाः ।
वाण्येकं समलङ्करोति पुरुषं या संस्कृता धार्यते
क्षीयन्ते खलु भूषणानि सततं वाग्भूषणं भूषणम् ॥

मिताली राज
कक्षा 7वीं 'ब'
Adm. No. – DPS-JC/475

परोपकारः

परोपकार भावेनैव महर्षिः दधीचिः देवहिताय स्वीयानि अस्थीनि ददौ । ये परोपकारिणः भवन्ति, ये दीनेभ्यः दानं ददाति, ये निर्धनेभ्यः धनं, वस्त्रहीनेभ्यः वस्त्रम् पिपासितेभ्यः जलं यच्छन्ति ते श्रेष्ठाः जनाः भवन्ति ।

महाराजः शिविः कपोतरक्षणाय स्वमांसं प्येनाय अददात् । परोपकारिणः बुभुक्षितेभ्यः अन्नं ददति । अशिक्षितेभ्यः स्त्रीपुरुषयः, शिक्षा प्रयच्छन्ति । जनाः पठितुम् गुरुम् समीपं गच्छन्ति । धनिकाः परोपकारयितुम् दानं ददति । सः धर्मं रक्षितुम् धनं प्रयच्छति ।

परोपकाराय वृक्षाः फलन्ति । परापकाराय नद्यः वहन्ति धेनवः परोपकाराय दुहन्ति । परोपकाराय मेघाः आकाशे आच्छादयन्ति । ते जनेभ्यः जलं यच्छन्ति । पशु – पक्षिणाभ्यां मेघाः वर्षन्ति । अतः परोपकाराय इदं शरीरम् अस्ति ।

मिताली राज
कक्षा 7वीं 'ब'
Adm. No. DPS-JC/475

रामायणम्

रामस्य अयनं रामायणम्। रामायणम् आदिकाव्यं सर्वेषां काव्यानां जीवातुभूतं च भवति। रामायणं महाभारतवत् कश्चित् इतिहासग्रन्थः भवति। संस्कृतसाहित्ये रामायणवत् प्रसिद्धः लोकप्रियः च अन्यः ग्रन्थः नास्तीति वक्तुं शक्यते। नीतिदृष्ट्या काव्यात्मकदृष्ट्या लोकोपकारकदृष्ट्या च रामायणस्य भ्रातृधर्मस्य तथा अन्यकौटुम्बिकधर्मस्य च आदर्श भूतः अयं ग्रन्थः।। आदिकाव्यस्य रामायणस्य कर्ता श्रीमद् वाल्मीकिः। श्रीवाल्मीकिः पूर्वं कश्चित् तस्करः आसीत् रत्नाकरः इति नाम्ना। सप्तषीर्णां दर्शनानन्तरं राममन्त्रजपूर्वकतपसा रत्नाकरः वाल्मीकिः संजातः। रामायणे न केवलं युद्धमात्रं वर्णितम् अपि च सकलालङ्काराणां प्रकृतिसौन्दर्यस्य च धर्मस्य च वर्णनां दृश्यते। सरलसंस्कृतभाषापठनार्थम् अत्यन्तउपयोगि साधनं च भवत्येतत्।

आयुषी सिंह
कक्षा 8वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/194

प्रकृति

प्रकृतिः माता सर्वेषाम् बहूनाम् अपि फलानाम् बहूनाम् अस्ति वृक्षाणाम् पुष्पाणाम् चापि मानेयम्।
भ्रमराणां, पशुनां,
पक्षिणां च मानस्ति
जनेभ्यः जीवनं सदा
ददाति प्रकृतिः माता।।
अस्ति सा तु मनोहरी
मातृणाम् अपि मानास्ति
प्रकृतिः माता सर्वेषाम्
नमोऽस्तु ते मात्रे प्रकृत्यै।।

पर्यावरणम्

अस्मान् परितः यानि पञ्चमहाभूतानि सन्ति तेषां समवायः एव परिसरः अथवा पर्यावरणम् इति पदेन व्यवहियते। इत्युक्ते मनुष्यो यत्र निवसति, यत् खादति, यत् वस्त्रं धारयति, यज्जलं पिबति यस्य पवनस्य सेवनं करोति तत्सर्वं पर्यावरणम् इति शब्देनाभिधीयते। अधुना पर्यावरणस्य समस्या न केवलं भारतस्य अपितु समस्तविश्वस्य समस्या वर्तते। यज्जलं यश्च वायुः अद्य लभ्यते, तत्सर्वं मलिनं दूषितं च दृश्यते।

पल्लवी साहू
कक्षा 6वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/918

गुरुः

किम् अस्ति तत् पदम्
यः लभते इह सम्मानम्
किम् अस्ति तत् पदम्
यः करोति देशानाम् निर्माणम्।
किम् अस्ति तत् पदम्
यम् कुर्वन्ति सर्वे प्रणामम्
किम् अस्ति तत् पदम्
यस्य छायायाः प्राप्तम् ज्ञानम्।।

किम् अस्ति तत् पदम्
यः रचयति चरित्रं जनानाम्।
'गुरु' अस्ति अस्य पदस्य नाम
सर्वेषाम् गुरुणाम् मम शत शत प्रणामः।।

आयुव केशर देवांगन
कक्षा 7वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/982

मार्जारस्य मार्जनम्

एकदा मृगयार्थम् इतस्ततः भ्रमन कोऽपि मार्जारः मूषकमेकं लब्धवान् । यावत् क्षुधा पीडितः स बिडालः तं मूषकं भक्षयितुमारभत तावत् मूषकस्तमवदत् किं भवता हस्तमुखं प्रक्षालितम्? प्रक्षालन बिना भक्षणं न कदापि युक्तमस्ति । किं भवान् एतदपि न जानाति ?

मूषकवचनं श्रुत्वा न श्रया सम्यक कृतमिति च मत्त्वा बिडालः हस्तौ मुखं च प्रक्षालयितुमारभत । न केवलं हस्त मुखं तावत्, परं स आत्मनः शरीरं सर्वतः विमलीकर्तुमपि प्रायतत ।

यावत् बिडालः शरीर मार्जन व्यापृतः आसीत् तावत् स मूषकः सत्वरंस्पेशततः इतस्ततः अपश्यत् न कुत्रापि तस्य दृष्टिपथम् आयातः । स पुनः पुनः सर्वत्र दृष्टिक्षेपम् अकरोत् परं तस्मै प्रयत्न निष्फलं एवं संजातः ततः मूषकः तस्मात् स्थानात् गतः आसीत् ।

तदाप्रभृति अद्ययावत् मार्जारः कदापि भोजनात् प्राक् हस्तमुखं न प्रक्षालयति स प्रथमं खादति तदनन्तरमेव प्रक्षालयति ।

आकांक्षा सिंह
कक्षा 7वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/115

स्तुति

“शुक्लां ब्रम्ह विचार-सार-परमामाद्यां जगदव्यापिनीम् ।
वीणा पुस्तक धारिणीमभयदां, जाड्यान्ध-कारापहाम् ।
हस्तेस्फाटिकमालिकां विद्धतीं, पद्मासने संस्थिताम् ।
वन्दे तां परमेश्वरीं भगवतीं, बुद्धिप्रदां षारदाम् ।

अर्थात्

श्वेत वर्ण वाली, ब्रम्हविचार सार रूपी परम् तत्त्व से युक्त आदिरूपा संसार में व्याप्त रहने वाली वीणा और पुस्तक धारण करने वाली, अभय प्रदान करने वाली अज्ञानता रूपी अहंकार को दूर करने वाली हाथों में शुभ मणियों की माला धारण करने वाली, कमल रूपी आसन में विराजमान रहने वाली एवं बुद्धि प्रदान करने वाली परमेश्वरी भगवती देवी को मैं प्रणाम करती हूँ ।

आनंदी देवांगन
कक्षा 6वी 'अ'
Adm. No. DPS-JC/314

विद्या

अस्मिन् लोके बहूनि धनानि सन्ति । तेषु धेनषु विद्याधनं सर्वोत्तमं धनम् अस्ति । यतोहि एतत् धनं दानेन वर्धते अन्यत् धनं व्ययेन समाप्तं भवति । एतत् धनं न चौराः हरन्ति न भ्रातरः विभाजनं कर्तुं शक्नुवन्ति । ज्ञानस्य सर्वोत्तमं साधनं विद्या एवास्ति । विद्याया एव विनयः आगच्छति । अनया मानवः कर्तव्यस्यज्ञानं प्राप्नोति । विशालकुलसम्भवः रूपयौवनसम्पन्नः अपि नरः विद्याहीनः न शोभते । विद्याविहीन सः पशुतुल्यः समाजे गण्यते । विद्याया सम्पन्नः नरः सर्वेषु पूज्यते । विदेशेषु विद्या वन्धुरिव सहायतां करोति । विद्याधनम् एकं गुप्तं धनम् अस्ति । अतएव अहर्निषं विद्यायाः चिन्तनं करणीयम् ।

मानसी कर्ष
कक्षा 7वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/381

संस्कृत हास्य वार्ता

- यस्य यत् नास्ति सः तत् वृणोति
 अध्यापकः – यदि भगवान् स्वयं साक्षादागत्य वरं वृणष्वि इति वदेत तर्हि भवान् किं वृणुयात्?
 एक विद्यार्थी – स्वर्ण दूरदर्शनं वरत्वेन वरिष्यामि ।
 अन्य विद्यार्थी – अहं शीटकं वरिष्यामि ।
 अपरः विद्यार्थी – अहं संगणकः यन्त्रं वरिष्यामि
 अध्यापक – रे मूर्खाः । तथा न कर्तव्यम् । भगवान् साक्षाद्द्वयं वरं वृणीष्व इति मां कथयति चेत् अहं तु विद्या वरिष्यामि ।
 विद्यार्थी – तत्र किम् आश्रयमनः यस्य यन्नास्ति सः तदेव कामयते ।

वैभव मिश्रा
 कक्षा 7वी 'अ'
 Adm. No.- DPS-JC/919

वैभव मिश्रा
 कक्षा 7वी 'अ'
 Adm. No.- DPS-JC/919

अद्भुत स्वप्न ?

राजीवस्य अद्भुतं स्वप्नम् सिंहो वदति म्याऊँ – म्याऊँ हस्ती धावति यथा चित्रकः सर्प वदति भौ-भौ भाऊँ । भल्लुकः दुर्बलः तथा यत् । यथा चमरपुच्छ संजातः मुषकभीता धावति मार्जरी शशकः धावति शृग्युतः ।

नीतिश्लोकाः

01. आलस्य हि मनुष्याणां शरीरस्यो महान् रिपुः । नास्त्युद्यमसमो बन्धुः कृत्वा य नावसीदति ।। मनुष्यों के शरीर में रहने वाला आलस्य ही उनका सबसे बड़ा शत्रु होता है । परिश्रम जैसा दूसरा हमारा कोई अन्य मित्र नहीं होता क्योंकि परिश्रम करने वाले कभी दुखी नहीं होते ।
02. यथा ह्येकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत् । एवं परुषकारेण बिना दैवं न सिद्ध्यति ।। जैसे एक पहिये से रथ नहीं चल सकता है उसी प्रकार बिना पुरुषार्थ के भाग्य सिद्ध नहीं हो सकता है ।
03. बलवान्प्यरात्कोऽसौ धनवानमपि निर्धनः । श्रुतवानपि मूर्खोऽसौ यो धर्मविमुखी जनः ।। जो व्यक्ति धर्म कर्तव्य से विमुख होता है वह व्यक्ति बलवान हो कर भी असमर्थ, धनवान हो कर भी निर्धन तथा ज्ञानी होकर भी मूर्ख होता है ।
04. चन्दनः शीतलं लोके, चन्दनादपि चन्द्रमाः । चन्द्रचन्दनयोर्मध्ये शीतला साधुसंगतिः ।। संसार में चंदन को शीतल माना जाता है लेकिन चन्द्रमा चंदन से भी शीतल होता है । अच्छे मित्रों का साथ चन्द्र और चंदन दोनों की तुलना में अधिक शीतलता देने वाला होता है ।
05. अयं निजः परो वेति गणना लघु चेतसाम् । उदारचरितानां तुवसुधैव कुटुम्बकम् ।। अर्थात् यह मेरा है, यह उसका है, ऐसी सोच संकुचित चित्त वाले व्यक्तियों की होती है, इसके विपरीत उदारचित्त वाले के लिए तो यह सम्पूर्ण धरती ही एक परिवार जैसी होती है ।
06. पुस्तकेषु तु या विद्या परहस्तगतं धनम् । कार्यकाले समुत्पन्ने न सा विद्या न तद् धनम् ।। अर्थात् पुस्तक में रखी विद्या तथा दूसरों के हाथ में गया धन ये दोनों ही जरूरत के समय हमारे किसी भी काम नहीं आया करते ।

आयुव केशर देवांगन
 कक्षा 7वी 'ब'
 Adm. No. DPS-JC/982

दीपावलिः

भारतवर्षस्य एकः महान् उत्सवः अस्ति। दीपावली इत्युक्ते दिपानाम् आवलिः। अयम् उत्सवः कार्तिकमासस्य अमावस्यायां भवति। कार्तिकमासस्य कृष्णपक्षस्य त्रयोदशीतः आरभ्य कार्तिक शुद्ध द्वितियापरिनां पञ्च दिनानि यावत् अचर्यते एतत् पर्व। सायंकाले सर्वे जनाः दिपानां मालाः प्रज्वालयन्ति। दीपं प्रकाशः अंधकारम् अपनयति। एतत्पर्वावसरे गृहे, देवालये, आश्रमे, मठे, नदीतरे, एवं सर्वत्रापि दिपान् प्रज्वालयन्ति। प्रतिगृहं पुरतः आकाशदीपः प्रज्वालयते, दिपानां प्रकाशेन सह स्फोटकानाम् अपि प्रकाशः भवति। पुरुषाः स्त्रियः बालकाः नूतनानि वस्त्राणि धारयन्ति आपणानां च शोभां दृषं गच्छन्ति। रात्रौ जनाः लक्ष्मीं पूजयन्ति मिष्टान्नानि च भक्षयन्ति। बालकाः क्रिडनकानं मिष्टान्नानं स्फोटक, पदार्थना चक्रयणं कुर्वन्ति। एवं सर्वरित्या अपि एतद् पर्व दीपमयं भवति, अस्मिन्नवसरे न केवलं देवभ्यः अपितु मनुष्येभ्यः प्राणिभ्यः अपि दिपारतिं कुर्वन्ति। अस्य पवर्णः दिपालिका, दिपोत्सवः कौमुदिमहात्सन् इत्यादीनी नामानि अति सन्ति। स्वमित्रेभ्यः बन्धुभ्यः च मिष्टान्नानि प्रेषयन्ति।

आयुव केशर देवांगन
कक्षा 7वी 'ब'
Adm. No.- DPS-JC/982

छत्तीसगढ़ प्रदेशः

भारतम् अस्माकं देशः अस्ति। भारतवर्षस्य मध्यदक्षिणभागे छत्तीसगढ़प्रदेशः विराजते। छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य प्रमुख नदी महानदी अस्ति। सिहावा पर्वतात् उद्भूता महानदी छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य पवित्रतमा नदी अस्ति। यस्याः सहायक नदी शिवनाथ, हसदो, ईब, पैरी, चोक, केलो, उदन्ती, प्रमृतमः, नद्यः, अनवरत छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य भूमिउर्वरा विद्घति। दक्षिणे गोदावरी नदी प्रवहति। यस्याः सहायिका इन्द्रावती नदी बस्तर मण्डलान्तर्गत पश्चिम दिशायां प्रवहति। छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य राजधानी रायपुर नगरम् अस्ति।

छत्तीसगढ़ प्रदेशः 2000 तये ख्रीस्ताब्दे नवम्बर मासस्य प्रथम दिनाकं सुधटितः। प्रदेशस्य राजिमनगरं महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलम् अभिधियते। यत्र महानदी-पैरी सोढूर प्रभृतीनाम् त्रिसृणाम् नदीनाम् संगम स्थली छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य 'गंगा' इति उच्यते। ऐतिहासिकस्थलं सिरपुरम् सोमवंशीय राजानां राजधानी आसीत्। तत्र आनन्दपुरी विहारमग्नः बौद्धविहारः चापि सन्ति। प्रदेशस्य कवर्धा क्षेत्रे भोरमदेवः छत्तीसगढ़ प्रदेशस्य खजुराहो नाम्ना विख्यात। प्रदेशस्य राजस्व सम्भागः बिलासपुरमस्ति। बिलासपुर मण्डलान्तर्गत रतनपुरम् इति ऐतिहासिकस्थल मस्ति। पुरा कलचुरि राजानां राजानां राजधानी आसीत्। तत्र महामाया मंदिर सुविख्यातम्। सरगुजा जिलान्तर्गत रायगढ़ क्षेत्रस्य पहाड़ी स्थानम् महाकविकालिदासस्य मेघदुत काव्यम् रचनास्थली अभिधीयते। दन्तेवाड़ा जिलायां दन्तेवाड़ा दन्तेश्वरी देव्याः इति नाम्ना प्रसिद्धा।

अस्मिन्प्रदेशे प्रभूतमन्नमुत्पन्नं भवति। अतः छत्तीसगढ़ प्रदेशः 'धान का कटोरा' इति उच्यते। छत्तीसगढ़ प्रदेशः अख्यानां प्रदेशोऽपि अस्ति। वनेभ्यः वयं काष्ठानि फलानि औषधयः च प्राप्नुमः। वनेषु खगाः मृगाः व्याघ्र च निवसन्ति। अस्मिन् प्रदेशे बारनवापारा सीतानदी अभ्यारण मैत्रीउद्यानं च ख्यातिलब्धानि उद्यानानि सन्ति। प्रदेशस्य बस्तर क्षेत्रे आदिवासिजनानां बाहुल्य लक्ष्यते। ते जनाः वनेषु निर्भयं भूत्वाविचरन्ति। साम्प्रतं शासनम् पूषाम् उन्नतयै बहुयतत। प्रदेशस्य देवभोगः भैनपुरम् च रत्नानां खनिभूमिः। इस्पात् नगरी भिलाई लोहादयः खनिजाः उद्योगानाम् कृते आधारभूताः। एवं राष्ट्र जीवने छत्तीसगढ़ प्रदेशः प्रियतरः। जयतु जयतु छत्तीसगढ़ प्रदेशः।

रोली राठौर
कक्षा 9वी 'ब'
Adm. No. DPS-JC/894

छात्रों ने बनाई अलग पहचान

कैंसर पीड़ितों के लिए बी राशि

डीपीएस में शपथ ग्रहण समारोह

केंद्रीय जल बोर्ड प्रतियोगिता में सीपीएस के छात्रों का चयन

जाजगीर-चांपा भास्कर

तिर्योगिता में अगस्त को

डीपीएस में मना एकता

डीपीएस की हेंडबाल टीम मैनेजर व कोच के साथ।

हेंडबाल स्पर्धा के लिए छात्र चयनित चांपा।

जाजगीर-चांपा भास्कर में 24 प्रतिभागी सम्मिलित हुए जिनमें से 12 खिलाड़ियों का चयन जाजगीर में 7 से 10 सितम्बर तक आयोजित राज्य...

केंद्रीय जल बोर्ड प्रतियोगिता में सीपीएस के छात्रों का चयन... 50 छात्रों ने दिल्ली पब्लिक स्कूल चांपा के आगाद व उमंग फेडल ने अपना स्कूल चयनित किया है।

जाजगीर-चांपा भास्कर में छात्रों का उत्कृष्ट प्रदर्शन...

डीपीएस में शपथ ग्रहण समारोह में भाग लेने वाले छात्रों की तस्वीरें...

